

A close-up photograph of a dog's face, showing its eye and ear, positioned on the left side of the page. The dog has light-colored fur with some darker patches.

Help de inspectie KOMT

Knikkende knieën, zwetende oksels en een rood aangelopen hoofd. Een bezoek van de **Onderwijsinspectie** gaat vaak gepaard met zenuwen en onrust. Niet nodig. Bereid je goed voor, weet waar de inspectie op let en blij vooral jezelf.

Tekst Richard Hassink Beeld Typetank

'Er hangt een enorm gewicht
aan het oordeel van de inspectie,
omdat je als school daarop
wordt afgerekend'

Verwachtingsvol, maar ook gespannen. Met dat gevoel ging de kersverse leerkracht Jeroen van den Bos (22) 's ochtends op weg naar zijn werk. Het was vrijdag 17 oktober, de dag dat de Onderwijsinspectie basisschool de Griffel in Zeist aan deed voor een kwaliteitsonderzoek. En 'zijn' groep 5 stond op de rol voor een klassenbezoek. "Ik ben een startende leerkracht, toch vond ik het geen probleem om een onderwijsinspecteur te ontvangen. Een beetje zenuwachtig was ik wel. Niet omdat ik bang was te falen, maar omdat ik het zo graag goed wilde doen."

Dat scholen en leerkrachten een goede indruk willen maken op de inspectie is logisch, vindt Monique van der Meijde, directeur van basisschool de Laarakker in Arnhem. "Toen ik zelf nog voor de klas stond, kwam er eens in de zoveel tijd een man in pak langs die dan rondneusde op school en aan het eind van de dag vertelde wat hij goed vond en wat niet. Als hij dan weer vertrok, zuchtte je eens diep en was je blij dat het erop zat. Nu hangt er een enorm gewicht aan het oordeel van de inspectie, omdat je als school daarop wordt afgerekend."

Sinds 2007 houdt de Onderwijsinspectie risicogericht toezicht. Loopt een school in de ogen van de inspectie geen risico's, dan krijgt het basistoezicht. In die situatie kijkt de inspectie van een afstand mee, brengt een inspecteur eens in de vier jaar een bezoek aan de school en praat dan meestal alleen met de directie en het bestuur. Maar als de eindopbrengsten achterblijven of er andere tekortkomingen optreden, komt de inspectie op de school voor een kwaliteitsonderzoek. Dit kan leiden tot het oordeel 'zwak' of zelfs 'zeer zwak'.

Een klassenbezoek is voor de inspectie een belangrijke informatiebron. "Let wel, wij komen niet in de klas om leerkrachten te beoordelen", zegt onderwijsinspecteur Joke van Putten, "wat we willen is een beeld van de school als geheel." Dat leerkrachten desondanks nerveus zijn voor een klassenbezoek, merkt ze regelmatig. "Laatst nog vertelde een schooldirecteur me dat een van de leerkrachten bij wie ik in de klas zou komen ontzettend zenuwachtig was. Ze had zelfs de nacht ervoor van de zenuwen niet kunnen sla-

pen. Gelukkig was ik vroeg op school en kon ik in een voorgesprekje wat spanning wegnemen.”

“Ach”, zegt onderwijstrainer Jan Stuijver, “inspectie is inspectie, je mag daar best wel een beetje gespannen voor zijn. Geen zenuwen zou ook niet goed zijn, want dan vind je het misschien niet belangrijk genoeg.”

Stuijver, die bij de Algemene Vereniging Schoolleiders een eendaagse training over inspectiebezoek geeft, zweert bij een goede voorbereiding. “Zorg dat je als team dezelfde taal spreekt, dat de cynische leerkrachten zich gedragen en dat alle teamleden, en zeker de jonge leerkrachten, weten wat ze kunnen verwachten.”

Slordig

Jeroen van den Bos is door zijn collega's erg goed voorbereid op het inspectiebezoek, zo vindt hij zelf. “In de teamvergadering hebben we gekeken hoe we de lessen zouden invullen. Ik kreeg woordenschat toebedeeld. Met de intern begeleider ben ik gaan zitten. We hebben het groepsplan erbij gepakt en vanuit daar een les echt goed voorbereid.”

Schooldirecteur Van der Meijde drukt haar leerkrachten altijd op het hart om zichzelf te zijn. “Trek die dag geen mantelpakje aan omdat de inspecteur komt. Bereid je les goed voor en zorg dat alles klaarligt. Het is zo slordig als je er tijdens zo'n les achter komt dat je nog iets nodig hebt uit het andere lokaal.” En ga in de les niet ineens andere dingen doen, dingen die je normaal nooit doet, waarschuwt ze. “Je valt dan geheid door de mand, want er is altijd wel een kind dat roept: Hee, dat doen we anders nooit.”

Toch heeft onderwijsinspecteur Van Putten er geen problemen mee als een leerkracht alles uit de kast trekt. “Ik denk dan altijd: dan weet je in elk geval wat het is om een goede les te geven.”

Tijdens een klassenbezoek gebruikt de inspectie het zogenoemde lesobservatieformulier. Daarop staan tien indicatoren zoals efficiënt gebruik van onderwijstijd, duidelijke uitleg, respectvolle omgang met leerlingen en afstemming instructie. Trainer Jan Stuijver raadt scholen aan om vooraf te oefenen met dit formulier. “Laat

bijvoorbeeld leerkrachten aan de hand van dit formulier zelf invullen hoe zij denken dat zij ervoor staan. Doe dit ook als directeur of intern begeleider en heb een gesprek over de verschillen.” Schooldirecteur Van der Meijde doet dit al jaren. “Erg handig, want dan beoordeel je een les zoals de inspectie dat zou doen en kun je nog bijsturen als dat nodig is.”

Balen

En moet je leerlingen ook voorbereiden op het inspectiebezoek? “Leerlingen voorschrijven hoe ze zich moeten gedragen, moet je niet doen, maar we vertellen ze wel wie de inspecteur is en wat hij komt doen”, zegt Van der Meijde. “Bij de oudere kinderen doen we dat een dag van tevoren, bij de kleintjes op het moment dat de inspecteur binnenkomt.”

Inspecteur Van Putten merkt dat kinderen vaak naar haar kijken als ze achter in de klas zit. “Dan weet ik dat ze precies weten

wat ik daar doe. Soms proberen ze de leerkracht te helpen. Dan doen ze extra hun best en vragen ze aan het einde: Heeft onze juf het goed gedaan?”

Van Putten had laatst wel een heel speciale ervaring. Toen ze een klas binnenliep voor een lesobservatie, keek eigenlijk niemand op of om. “Het bleek dat iedereen zo gewend was dat er mensen achter in de klas zaten mee te kijken, dat het geen bijzonderheid meer was. Op zo'n moment levert het voor niemand extra spanning op.”

Bij Jeroen van den Bos in de klas voelde een leerling heel duidelijk de aanwezigheid van de inspecteur. “Tijdens het introductiefilmpje zat die leerling rare gebaren en geluiden te maken. De klas reageerde er niet of nauwelijks op, maar het leidde wel af. Ik heb hem toen even apart gezet. Later hoorde ik dat het de inspecteur nauwelijks is opgevallen. Pff, gelukkig maar, op dat moment baalde ik er flink van.” ■

Do's & don'ts

- “Zet een tafeltje en stoel klaar en leg wat materialen klaar waarvan je denkt dat de inspecteur die wil zien. Daarmee laat je zien dat de inspectie welkom is.” – Trainer Jan Stuijver
- “Zorg dat alle groepsplannen actueel zijn en er tiptop uitzien, strak vormgegeven en met een mooie kaft. Natuurlijk gaat het om de inhoud, maar alle kleine beetjes helpen om een goede indruk te maken.” – Directeur Monique van der Meijde
- “Maak er een gebruik van om het hele jaar door bij elkaar in de lessen te observeren. Op die manier raak je er als leerkracht aan gewend dat er iemand meekijkt, en de leerlingen ook.” – Onderwijsinspecteur Joke van Putten
- “Richt je tijdens de les niet tot de inspecteur. Als je toch even wilt uitleggen waarom je dingen doet zoals je ze doet, spreek de inspecteur dan aan als de kinderen zelfstandig werken.” – Leerkracht Jeroen van den Bos
- “Gedraag je niet als een mak lammetje, opereer niet vanuit angst, maar doe alles vanuit je eigen kracht en straal dat uit. En schiet bij een kritische noot niet meteen in de verdediging.” – Trainer Jan Stuijver
- “Weet wat je als school wilt bereiken. Uiteindelijk gaat het daarom, niet om wat je denkt dat de inspectie wil zien.” – Onderwijsinspecteur Joke van Putten
- “Doe gewoon, maar kijk ook even met de ogen van een bezoeker. Zorg dat je lokaal is opgeruimd en smaakvol is ingericht.” – Thijs Radersma en Henk van der Weijden, auteurs van **Overleef de onderwijsinspectie!**